

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Az európai adatvédelmi biztos véleményének összefoglalója a polgári és kereskedelmi ügyekben történő iratkézésről és bizonyításfelvételtől szóló uniós rendeletek felülvizsgálatáról

(A vélemény teljes szövege angol, francia és német nyelven megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: www.edps.europa.eu)

(2019/C 370/07)

2018. május 31-én az Európai Bizottság egy-egy javaslatot adott ki, egyrészt a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködésről szóló, 2001. május 28-i 1206/2001/EK tanácsi rendeletet ⁽¹⁾ módosító európai parlamenti és tanácsi rendeletre, másrészt a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló, 2007. november 13-i 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet ⁽²⁾ módosító rendeletre vonatkozóan. A javaslatok célja elsősorban az e területeken folytatott igazságügyi együttműködés zökkenőmentes működésének biztosítása, többek között a dokumentumok és a bizonyításfelvétel iránti kérelmek decentralizált informatikai rendszeren keresztül történő továbbításának előírásával.

Az európai adatvédelmi biztos elismeri, hogy a személyes adatok cseréje a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozásának szükséges eleme. Ezért üdvözli a javaslatok átfogó célkitűzéseit, azaz a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel és az iratkézés tekintetében folytatott igazságügyi együttműködés hatékonyságának javítását, különösen a digitalizáció és az informatikai technológiák használata révén. Oszítja azt a nézetet, hogy a javasolt jogszabályok valódi hatással lehetnek az uniós polgárok mindennapi életére.

A jelen vélemény három fő ajánlást fogalmaz meg annak érdekében, hogy konstruktívan segítse a jogalkotókat e rendkívül fontos célkitűzés elérésében, miközben biztosítja a Chartának és az általános adatvédelmi rendeletnek való megfelelést:

- Egyértelmű jogalapot kell biztosítani azon informatikai rendszerhez, amelyet e rendeletek alkalmazásában a dokumentumok, kérelmek és közlemények továbbítására használnának. Amennyiben az informatikai rendszer egy uniós intézmény, szerv, ügynökség vagy hivatal bevonását vonná maga után, ennek jogalapjáról elvben egy uniós jogalkotási aktusban kell rendelkezni. Még abban az esetben is, ha a személyes adatok feldolgozására egy meglévő informatikai rendszer keretében kerülne sor, az európai adatvédelmi biztos javasolja, hogy e rendszer alkalmazását magában a jogalkotási aktusban írják elő. Az alkalmazásra szánt meglévő rendszert azonban egy uniós szinten elfogadott jogi aktus alapján kell létrehozni, ami jelenleg nem áll fenn az e-CODEX esetében. Amennyiben az uniós jogalkotó az e-CODEX megoldást választja, a rendszert létrehozó és szabályozó uniós szintű jogi eszköz hiányát haladéktalanul orvosolni kell.
- A jogalkotási aktusokban részletesen le kell írni az informatikai rendszer olyan szempontjait, mint az adatvédelmi felelősség vagy az alkalmazandó biztosítékok, amelyeket a végrehajtási jogi aktusokban még tovább kell pontosítani. Amennyiben a Bizottság vagy egy másik uniós intézmény, szerv, ügynökség vagy hivatal érintett lenne az új rendszer működtetésében, a jogi aktusnak ideális esetben meg kell határoznia a (közös) adatkezelőként vagy -feldolgozóként ellátandó feladatait.
- Az adatvédelemre vonatkozó hatásvizsgálatot kell végezni a végrehajtási jogi aktusok előkészítése során.

Az európai adatvédelmi biztos a jelen véleményben további részletes ajánlásokat fogalmaz meg.

Az európai adatvédelmi biztos tanácsaival továbbra is az intézmények rendelkezésére áll a jogalkotási folyamat és az elfogadott rendeletek végrehajtása során.

⁽¹⁾ HL L 174., 2001.6.27., 1. o.

⁽²⁾ HL L 324., 2007.12.10., 79. o.

1. Bevezetés és háttér

1. 2018. május 31-én a Bizottság két javaslatot ⁽³⁾ fogadott el európai parlamenti és tanácsi rendeletekre vonatkozóan, amelyek az alábbiakat módosítanák:
 - a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködésről szóló, 2001. május 28-i 1206/2001/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban a „bizonyításfelvétellel” szóló rendelet”);
 - a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló, 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet (a továbbiakban az „iratkézbesítésről szóló rendelet”).
2. A 2004 óta alkalmazandó bizonyításfelvétellel” szóló rendelet a tagállamok közötti bizonyításfelvétel kétféle módját határozza meg: bizonyításfelvétel a megkeresett bíróság előtt és a megkereső bíróság által végzett közvetlen bizonyításfelvétel.
3. A 2008 óta alkalmazandó iratkézbesítésről” szóló rendelet különböző módokat (áttevő és átvevő intézmények útján, illetve konzuli vagy diplomáciai úton) biztosít a dokumentumok egyik tagállamból a másikba történő továbbítására az utóbbiban történő kézbesítés céljából. Emellett egységes feltételeket határoz meg a postai szolgáltatás útján történő, határokon átnyúló közvetlen kézbesítésre vonatkozóan, és lehetővé teszi az átvevő tagállam illetékes személyén keresztül közvetlen kézbesítést, amennyiben azt az adott tagállam joga megengedi. A rendelet bizonyos, a védelemhez való jogok védelmére vonatkozó minimumszabályokat foglal magában. A rendelet alkalmazása „nem korlátozódik a polgári bíróságok előtti eljárásokra, mivel annak hatálya a „bíróságon kívüli” iratokra is kiterjed, amelyek kézbesítése különféle peren kívüli eljárásokban (pl. közjegyző előtti öröklési ügyekben vagy közigazgatási szerv előtti családjogi ügyekben), vagy akár bármely bírósági alapeljárás hiányában merülhet fel” ⁽⁴⁾.
4. A javaslatok a jogérvényesülés és az alapvető jogok kölcsönös bizalmon alapuló térsége REFIT-kezdményezései alatt szerepelnek a Bizottság 2018. évi munkaprogramjában ⁽⁵⁾. A javaslatokat hatásvizsgálat kíséri ⁽⁶⁾.
5. Mindkét javaslat rendelkezik a dokumentumok, kérelmek és közlemények nemzeti informatikai rendszerek közötti biztonságos és megbízható határokon átnyúló információcserét lehetővé tevő kommunikációs infrastruktúrával összekapcsolt nemzeti informatikai rendszerekből álló, kötelező decentralizált informatikai rendszeren keresztül történő továbbításáról. Továbbá a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról szóló 910/2014/EU rendelet alkalmazását is előírják ⁽⁷⁾.
6. 2019. február 13-án az Európai Parlament első olvasatban mindkét javaslatról jogalkotási állásfoglalást fogadott el ⁽⁸⁾, többek között jóváhagyta egy decentralizált informatikai rendszer létrehozását azzal a feltétellel, hogy a rendszer az e-CODEX-en alapul, és a rendszer végrehajtását felhatalmazáson alapuló jogi aktusok útján biztosítják.
7. 2019. június 6-án a Tanácsban politikai vitára került sor. Az elnökség megállapította, hogy „a Tanács megerősítette, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés tekintetében korszerűsíteni kell folyamatainkat. Az elnökség tudomásul vette egy decentralizált és biztonságos informatikai rendszer iránt kifejezett preferenciát. Hozzátette, hogy a miniszterek csak bizonyos feltételek – azaz egy hosszabb átmeneti időszak és a Bizottság által szolgáltatott háttér referenciarendszer biztosítása mellett – fogadták el a rendszer kötelező használatát. A szükséges kivételek listáját is meg kell fontolni. Végezetül az

⁽³⁾ COM(2018) 378 végleges javaslat (a továbbiakban a „bizonyításfelvétellel” vonatkozó javaslat”) és COM(2018) 379 végleges javaslat (a továbbiakban: az „iratkézbesítésre vonatkozó javaslat”).

⁽⁴⁾ Indokolás, 2. o.

⁽⁵⁾ A Bizottság 2018. évi munkaprogramja: egy egységesebb, erősebb és demokratikusabb Európa menetrendje (COM(2017) 650 végleges, 2017.10.24.), II. melléklet, 10. és 11. pont.

⁽⁶⁾ A Bizottság SWD(2018) 285 és SWD(2018) 287 számú munkadokumentumai.

⁽⁷⁾ A bizonyításfelvétellel” vonatkozó javaslat indokolásának 3. oldala és az iratkézbesítésre vonatkozó javaslat indokolásának 4. oldala: „[b]ár elvben semmi sem gátolja a tagállamokat abban, hogy digitálisan kommunikáljanak, a múltbeli tapasztalatok és az uniós intézkedés hiányában bekövetkező fejleményekre vonatkozó előrejelzések azt mutatják, hogy az előrehaladás még ebben az esetben is rendkívül lassú volna, és a működési átjárhatóság akkor sem biztosítható az uniós jog szerinti keret hiányában, ha a tagállamok intézkedéseket hoznának. A javaslat célkitűzését a tagállamok önállóan nem tudják megfelelően megvalósítani, és az csak uniós szinten érhető el”.

⁽⁸⁾ P8_TA(2019)0103 és P8_TA(2019)0104.

elnökség megjegyezte, hogy az e-CODEX lehetne az e célra használandó szoftvermegoldás. Technikai szinten további munkára van szükség”⁽⁹⁾).

8. 2019. április 23-án a Bizottság konzultáció iránti kérelmet nyújtott be az európai adatvédelmi biztoshoz annak megvitatása érdekében, hogy a két javaslat megfelel-e az általános adatvédelmi rendeletnek. Az európai adatvédelmi biztos örömmel tekint a Bizottsággal folytatott konzultáció elé.

3. Következtetések

24. Az európai adatvédelmi biztos üdvözli a javaslatok átfogó célkitűzéseit, azaz a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel és az iratkézbítés tekintetében folytatott igazságügyi együttműködés hatékonyságának különösen a digitalizálás és az informatikai technológiák alkalmazása révén történő javítását. Ennélfogva a jelen véleménynek az a célja, hogy konstruktív és objektív tanácsokat adjon az uniós intézményeknek.
25. Az európai adatvédelmi biztos üdvözli a rendszer magas szintű architektúrájának a jogalkotási aktusban való meghatározását, a megbízható információcserére vonatkozó kötelezettséget, valamint a 910/2014/EU rendeletben meghatározott bizalmi szolgáltatások igénybevételének szükségességét.
26. Az európai adatvédelmi biztos három jelentősebb ajánlást tesz annak érdekében, hogy biztosítható legyen a Chartának és az általános adatvédelmi rendeletnek való megfelelés:
 - Egyértelmű jogalapot kell biztosítani azon informatikai rendszerhez, amelyet e rendeletek alkalmazásában a dokumentumok, kérelmek és közlemények továbbítására használnának. Amennyiben az informatikai rendszer egy uniós intézmény, szerv, ügynökség vagy hivatal bevonását vonná maga után, ennek jogalapjáról elvben egy uniós jogalkotási aktusban kell rendelkezni. Még abban az esetben is, ha a személyes adatok feldolgozására egy meglévő informatikai rendszer keretében kerülne sor, az európai adatvédelmi biztos javasolja, hogy e rendszer alkalmazását magában a jogalkotási aktusban írják elő. Az alkalmazásra szánt meglévő rendszert azonban egy uniós szinten elfogadott jogi aktus alapján kell létrehozni, ami jelenleg nem áll fenn az e-CODEX esetében. Amennyiben az uniós jogalkotó az e-CODEX megoldást választja, a rendszert létrehozó és szabályozó uniós szintű jogi eszköz hiányát haladéktalanul orvosolni kell.
 - A jogalkotási aktusokban részletesen le kell írni az informatikai rendszer olyan szempontjait, mint az adatvédelmi felelősség vagy az alkalmazandó biztosítékok, amelyeket a végrehajtási jogi aktusokban még tovább kell pontosítani. Amennyiben a Bizottság vagy egy másik uniós intézmény, szerv, ügynökség vagy hivatal érintett lenne az új rendszer működtetésében, a jogi aktusnak ideális esetben meg kell határoznia a (közös) adatkezelőként vagy -feldolgozóként ellátandó feladatait.
 - Az adatvédelemre vonatkozóan hatásvizsgálatot kell végezni a végrehajtási jogi aktusok előkészítése során.
27. Az európai adatvédelmi biztos az alábbi javaslatokat is teszi:
 - Mindkét jogalkotási aktusban rendelkezni kell egy, az informatikai rendszert tovább részletező végrehajtási jogi aktusról, amelynek ki kell terjednie az elektronikus kézbesítésre és a videokonferencia útján történő közvetlen bizonyításfelvételre vonatkozó új rendelkezésekre, hogy e kezelési műveletek tekintetében is tartalmazzon konkrét biztosítékokat.

⁽⁹⁾ A Tanács ülésén elhangzott megállapítások (9970/19), 7. o., ideiglenes változat: <https://www.consilium.europa.eu/media/39709/st09970-en19.pdf>

Az elnökségi munkadokumentum (9566/19) 8. és 13. cikke értelmében „A két javaslatot kísérő bizottsági hatásvizsgálatban azonban az e-CODEX-et említik a legmegfelelőbb – és egyben az egyetlen e célra bármikor igénybe vehető – informatikai rendszerként. Egy új decentralizált rendszer kifejlesztése során ismét kezelni kellene azokat a kihívásokat, amelyeket az e-CODEX kifejlesztői már megválasztáltak”. „Az egyik, már létező megoldás az e-CODEX, egy több tagállamból álló konzorcium által uniós pénzügyi támogatással, mintegy tíz év alatt kifejlesztett rendszer. Az e-CODEX jelenleg a következők céljára szolgál: az üzleti nyilvántartások összekapcsolására szolgáló rendszer (BRIS); nemzeti fizetésképtelenségi nyilvántartások összekapcsolása; az elektronikus bizonyítékok digitális cseréjére szolgáló rendszer. Az önkéntes jellegű együttműködés céljára való használat eseteit illetően azonban megállapítható, hogy az e-CODEX-et még nem minden tagállam vezette be, illetve használja ilyen célra. Ezzel összefüggésben a munkacsoport megbeszélésein a Bizottság azon tagállamokra vonatkozóan, amelyek jelenleg nem rendelkeznek az elektronikus eljárásokat támogató informatikai rendszerrel, megvizsgálhatná egy referenciaként használható végrehajtási megoldás kidolgozásának a lehetőségét a nemzeti szintű háttérrendszerhez, feltéve, hogy a delegációk eléggé erőteljesen és széles körűen támogatják a kötelező elektronikus kommunikációt. Műszaki szempontból biztosítani kellene az összes rendszer interoperabilitását és egységes műszaki előírásoknak (protokollok, standardok, XML-sémák és munkafolyamatok) való megfelelést.”

- Közös adatkezelés esetén a végrehajtási aktusokban meg kell határozni a közös adatkezelők közötti kapcsolatot és a közöttük lévő kötelező megállapodások tartalmát.
 - A végrehajtási aktusokban olyan biztosítékokat kell meghatározni, amelyek korlátozott számú, engedéllyel rendelkező felhasználó számára biztosítják a hozzáférést.
 - A végrehajtási aktusokban a lehető legpontosabban meg kell határozni az összegyűjtendő statisztikai elemeket.
28. Az európai adatvédelmi biztos továbbra is a Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament rendelkezésére áll, hogy tanácsokat adjon e folyamat további szakaszaiban. A jelen véleményben megfogalmazott ajánlások nem érintik az európai adatvédelmi biztos által az esetlegesen felmerülő további kérdések vonatkozásában tett észrevételeket. Emlékeztet arra, hogy az (EU) 2018/1725 rendelet 42. cikkének (1) bekezdése értelmében a Bizottság köteles konzultálni az európai adatvédelmi biztossal a személyes adatok feldolgozása tekintetében az egyének jogainak és szabadságainak védelmére hatást gyakorló végrehajtási jogi aktusok vagy felhatalmazáson alapuló jogi aktusok előkészítése során. Az európai adatvédelmi biztos ezért arra számít, hogy később konzultálnak vele a végrehajtási jogi aktusok vagy felhatalmazáson alapuló jogi aktusok tervezetéről e tekintetben.

Brüsszel, 2019. szeptember 13.

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI
európai adatvédelmi biztos
